

לראות את מחצית הכוס המלאה

מאת יוסי לנגוצקי

את הנתונים, שגרמו לבכירים במכון למחקרי נפט וגיאופיסיקה להביע פסימיות לגבי סיכויי מציאת נפט בישראל, אפשר לפרש בצורה ורודה יותר

בשבוע שעבר פורסמה במדור זה ידיעה, שבה צוטטו "בכירים" במכון למחקרי נפט וגיאופיסיקה ("בכירים" במכון למחקרי נפט וגיאופיסיקה פסימיים ביחס להימ"צאות נפט בישראל", "הארץ", 14.6).

ראשית אציין, כי המכון למחקרי נפט וגיאופיסיקה עוסק זה שנים רבות במתן שירותים גיאריזטיים למחפשי הנפט, אך אין לו במעט דבר עם מחקרים להימ"צאות נפט.

שמו הוא אנכרוניסטי ומטעה, והמומחים שצוטטו אינם מומחים לחיפושי נפט.

אכן, ארץ ישראל היא ארץ קשה, אובייקטיביות, בתחום חיפושי הנפט. עם זאת, יש לזכור, כי מאז 1953 נתגלו בארץ מאגרי נפט וגז; אמנם לא גדולים, אך בהיקף שווה הערך ל-70 מיליון

חביות נפט. חשבון היסטורי מעלה, כי ערך הנפט שהופק מאותם שדות הוא שווה ערך לעלות ההשקעות בחיפושי הנפט בארץ.

נתון חשוב נוסף: מספר קידוחי החיפושים שבוצעו בארץ הוא כ-270 בלבד - נמוך מאוד בכל השוואה לארצות אחרות. את המאזן הדל של התגליות

ניתן לפרש בשני אופנים מנוגדים: האחד - המעט שהתגלה ממנו את רוב הפוטנציאל החבוי שבתת-השטח; אם זהו העניין - יש מקום לפסימיות. הפירוש השני - מיעוט התגליות עד כה הוא בעיקר פועל יוצא של חיפושים לא מספיקים ובלתי נאותים. אם זהו המקרה - יש מקום לאופטימיות. כל ניתוח מושכל מעלה, שהאפשרות השנייה היא הסבירה מבין

השתיים. מכאן, שאם יימשכו החיפושים בהיקף גדול וביעילות, אנו עשויים לגלות אותם מרכזים גרדליים, שמומחים רבים חוזרים ומדגישים את סבירות קיומם.

בנוסף לעובדה שהארץ כלל לא נקדחה ככברה, כפי שרבים טוענים מחוסר ידיעה, אציין סיבות נוספות לדלות התגליות לעומת הפוטנציאל הטמון בתת השטח: ● החיפושים סבלו מ"פוליטיזציה" של החברות לחיפושי נפט על חשבון המקצוענות, דבר שבלט במיוחד עד שנות ה-80. עד אמצע שנות ה-80 היתה הממשלה מעורבת ברוב החברות, על כל המשתמע מכך מבחינת מינויים והליכי קבלת החלטות.

● נחיתות השיטות והאמצעים בהם השתמשו לחיפושים בעבר, בהשוואה לאמצעים היום.

● העדר מדיניות לאומית ברורה ועקבית בתחום חיפושי הנפט כתוצאה מכך, כשמנתחים את חיפושי העבר, התמונה שמתקבלת היא שהחיפושים בוצעו בגלים ובהתקפים, כשכיניהם היו הפסקות ארוכות מאוד.

● כשני שלישים מהקידוחים בוצעו בשפלת החוף הדרומית, תוך

הזנחת אזורים אחרים. הדבר דומה לחיפוש מטבע מתחת לפנס.

● החלק התחתון של החתך הגיאולוגי, שגם בו קיימת הסתברות למציאת נפט, נקדח ונברק בנקודות בודדות בלבד.

שקלול גורמים אלה מעלה, כי מבנים גדולים של ממש ומלכודות פוטנציאליות בעלות סיכויים להיגלות מיליונים ויותר של חביות נפט וגז, טרם נקדחו כלל. מן האמור לעיל נראה, כי "מחצית הכוס הריקה", כלומר, סיכום כל מה שלא נעשה עד כה, דווקא מעיד עד כמה מבטיחה "מחצית הכוס המלאה", שטרם נברקה.

שלוש רצועות מבטיחות

קיימות שלוש רצועות מבטיחות, שעד כה לא נברקו ונקדחו אלא באופן חלקי; בכל אחת מהן עשויות להימצא כמויות נכבדות מאוד של הידרוקרבונים (נפט וגז). האחת היא אזור ים המלח והע"רבה, השנייה היא רצועת המבנים העמוקים לאורך שפלת החוף, מח"לץ בדרום, עבור במודיעין, דרך ראש העין, ועד למענית בצפון. השלישית היא רצועה בים התיכון.

לפי כל אמות המידה המקובלות בחיפושי הנפט, יש מקום לאופטימיות לגבי מרבצי הנפט הצפוניים בכל אחת מרצועות אלו.

לבסוף, ברצוני לציין, שהנפט שהתגלה בשנים האחרונות בקידוחים הימיים, לו היה מתגלה בקירוב יבשתי, היה הופך בן לילה לתגלית מסחרית רצינית.

יש לזכור שמבחינה גיאולוגית אין כל הבדל עקרוני בין המבנים המצויים כיום באזור היבשתי לבין אלו המכוסים כמי הים התיכון.

הכותב הוא גיאולוג, המשמש כמנכ"ל השותפות המוגבלת שדות-נפט